

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В. М. КОРЕЦЬКОГО**

ЧУДОВСЬКИЙ Вадим Ігорович

УДК 349.2:347.964

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНИХ, БЕЗПЕЧНИХ
І ЗДОРОВИХ УМОВ ПРАЦІ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.05 – трудове право;
право соціального забезпечення

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
САВЧЕНКО Анатолій Олександрович,
Харківський економіко-правовий університет,
завідувач кафедри трудового, аграрного,
екологічного права та права соціального
забезпечення.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук
ВЕНЕДІКТОВ Сергій Валентинович,
Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка,
професор кафедри трудового права та права
соціального забезпечення;

кандидат юридичних наук, доцент
ГАРАЩЕНКО Людмила Петрівна,
Київський національний
лінгвістичний університет,
доцент кафедри права.

Захист відбудеться « 29 » жовтня 2013 р. о « 11 » годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.236.04 Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

Автореферат розісланий «27» вересня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат юридичних наук

М.П. Стадник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Перехід до ринкової економіки, інтеграція України у світове співтовариство економічно розвинутих держав світу об'єктивно вплинуло на необхідність формування власної правової системи України, яка покликана врегулювати ті суспільні відносини, які склалися в державі.

Перехід від державної до приватної власності вплинув не лише на рівень захисту прав громадян, зокрема, у сфері використання найманої праці, але й на ті правові механізми, які необхідні для захисту трудових прав працівників. Усе це об'єктивно зумовило необхідність реформування правової системи і насамперед трудового законодавства.

Одним із найважливіших інститутів трудового права, без сумніву, є інститут охорони праці, який при переході до ринкових умов господарювання є одним із найвразливіших у системі трудового права. Це викликано тим, що перехід до ринкової економіки відбувається у складних економічних умовах нашої держави. Серед факторів, які негативно впливають на рівень охорони праці, можна виділити такі основні: а) економічна криза, в якій знаходиться України; б) катастрофічний знос основних фондів і технологічне відставання від рівня інших країн; в) повільне реформування трудового законодавства.

За таких умов охорона праці є одним з пріоритетних завдань, які стоять перед державою.

Вказана проблема актуалізується у зв'язку з конституційним проголошенням життя та здоров'я особи найвищою соціальною цінністю.

Проблема охорони праці стає актуальною у зв'язку з тими процесами, які відбуваються у сфері трудових ресурсів держав світу загалом і України зокрема. Так, за інформацією Міжнародної організації праці щорічно у світі трапляється 250 млн. нещасних випадків на виробництві. У країнах з високим рівнем технологій він значно нижчий, ніж у країнах, що розвиваються, в тому числі й в Україні.

Загальний стан умов безпеки праці в Україні залишається низьким, лише за перше півріччя 2012 року постраждало 5 376 працівників, 292 з яких загинули. Питання збереження трудового потенціалу в Україні нині набуло рівня загальнонаціональної проблеми.

Прийняття Закону України «Про охорону праці» та внесення до нього змін позитивно вплинуло на формулювання правового механізму охорони праці водночас необхідно врахувати, що вказаний законодавчий акт був прийнятий, коли основу економіки складала державна, а не приватна власність, тому правові механізми охорони праці в ринкових умовах не були задіяні в повному обсязі. У зв'язку з переходом до ринкових умов був послаблений також державний нагляд і контроль за охороною праці, правові механізми відповідальності за його порушення.

Об'єктивно назріли умови вироблення єдиної концепції, єдиних засад охорони праці в державі. Без сумніву виробленню такої концепції мають

передувати ґрунтовні наукові дослідження у цій сфері, оскільки наука трудового права лише поверхово зверталася до вказаної проблеми. Формування теоретичних засад правового регулювання, забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні повинна передувати формуванню єдиної концепції охорони праці. Окремі питання охорони праці були предметом наукових досліджень відомих українських вчених: О.Т. Барабаша, М.І. Бару, Н.Б. Болотіної, М.І. Данченка, З.С. Симорота та багатьох інших.

Водночас низка як теоретичних, так і практичних проблем з охорони праці є малодослідженою та не розробленою, з багатьох питань точаться наукові дискусії, особливо це стає важливо у період доопрацювання проекту Трудового кодексу України, прийняття якого є на часі. Тому питання теоретичних засад правового регулювання забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні потребують серйозних комплексних наукових досліджень.

Усі ці обставини і визначили тему дисертаційного дослідження.

Загальнотеоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці відомих українських вчених-трудоваків: В.С. Венедіктова, С.В. Венедіктова, М.І. Іншина, Р.І. Кондратьєва, Л.І. Лазор, О.І. Процевського, В.О. Процевського, П.Д. Пилипенка, В.І. Прокопенка, С.В. Попова, В.Г. Ротаня, В.І. Щербини, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишевої, О.М. Ярошенка та багатьох інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконувалося відповідно до п. 19.7 Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2011–2014 рр., планів роботи Української асоціації фахівців трудового права та кафедри трудового та господарського права навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ.

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в розробці теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці на підприємствах, в установах, організаціях України незалежно від форм власності та підпорядкованості. Для її досягнення в дисертації поставлені такі *задачі*:

- розкрити соціально-правову сутність охорони праці в Україні в умовах ринкової економіки;
- дослідити сучасні принципи державної політики по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці;
- дати характеристику правового регулювання належних, безпечних і здорових умов праці в Україні;
- дослідити сучасні правові механізми державних і громадських інституцій з нагляду та контролю за забезпеченням належних, безпечних і здорових умов праці;

- провести порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства щодо забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці;
- визначити теоретичні підходи до розробки сучасної національної концепції правового регулювання належних, безпечних і здорових умов праці;
- внести практичні рекомендації працівникам, роботодавцям, державним і громадським інституціям по реальному забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у сфері забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці, які врегульовані чинним законодавством України.

Предметом дослідження є теоретичні засади правового регулювання забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених задач і досягнення мети в роботі були використані загальнонаукові та спеціальні юридичні методи дослідження. Історико-правовий метод дав можливість дослідити генезу сутності охорони праці та правового регулювання відносин з охорони праці (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1). Системно-структурний метод допоміг з'ясувати місце права на охорону праці в системі соціально-економічних прав людини, а також провести дослідження питання забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3).

Діалектичний метод, метод пізнання соціальних процесів у сфері дії трудового права, сприяв наданню об'єктивної оцінки стану та рівня забезпеченості реалізації права на охорону життя і здоров'я працівника, аналізу норм чинного законодавства, виявлення в ньому прогалин, недоліків і можливості сформулювати пропозиції по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1, 3.2).

Ці та інші методи наукового дослідження використовуються в їх взаємозв'язку, що сприяло дослідженню проблеми в єдності соціального змісту і юридичної форми, дало змогу здійснити комплексний аналіз питань, пов'язаних із забезпеченням належних, безпечних і здорових умов праці.

Нормативно-правовою базою дисертаційного дослідження є Конституція України, Закон України «Про охорону праці», КЗпП України, інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, які впливають на стан забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота є комплексним науковим дослідженням теоретичних засад правового регулювання забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні в умовах ринкової економіки. У роботі здійснено дослідження теоретичних і практичних проблем, які виникають у сфері охорони праці, виявлено недоліки правового регулювання та практики застосування законодавства з охорони праці, внесені пропозиції та рекомендації щодо вирішення поставлених задач.

У результаті проведеного дисертаційного дослідження сформульовані положення і висновки, що відповідають вимогам наукової новизни, а саме:

вперше:

– розкрито та сформульовано поняття конституційного права особи на належні, безпечні та здорові умови праці. Право на належні, безпечні і здорові умови праці – одне з конституційних прав громадян, гарантоване ст. 43 Конституції України, іншими законодавчими актами, та охоплює систему заходів, спрямованих на забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці;

– сформульовано та розкрито поняття управління охороною праці. Управління охороною праці на підприємстві, установі, організації – це сукупність управлінських рішень та дій уповноважених на те осіб суб'єкта господарювання, спрямованих на виконання вимог законодавчих і нормативно-правових актів з охорони праці;

– визначено, що управління охороною праці має наступні рівні:

а) державне управління, що виражається у формі здійснення нагляду та контролю системи державних органів по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці;

б) управління зі сторони роботодавця здійснюється шляхом впровадження системи заходів і прийняття рішень щодо забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці;

в) управління охороною праці найманими працівниками через громадський контроль і контроль за виконанням колективних договорів та угод;

– доведена необхідність встановлення спеціального порядку розгляду вимог працівників роботодавцем з питань охорони праці, який повинен в себе включати скорочені терміни їх розгляду та надання письмової відповіді працівникам;

– обґрунтована пропозиція, щодо необхідності розширення додаткових підстав щодо розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працівників за певних умов. Так, запропоновано статтю 41 Кодексу законів про працю доповнити пунктом 4, в якому передбачити, що трудовий договір з ініціативи власника або уповноваженого ним органу може бути розірваний у випадку невиконання або грубого порушення законодавства з охорони праці;

удосконалено:

– поняття охорони праці з виокремленням важливого її елемента права на належні, безпечні та здорові умови праці. Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці людини в процесі трудової діяльності;

– механізм економічної зацікавленості роботодавця будь-якої форми власності у створенні на виробництві належних, безпечних умов праці, який передбачає митні та податкові пільги при впровадженні техніки, технологій, які забезпечують охорону праці;

– поняття «нагляд за додержанням норм та стандартів» і «контроль», які забезпечують належні, безпечні і здорові умови праці. Проводиться диференціація цих понять, встановлені загальні та відмінні ознаки цих правових категорій;

– теоретичні підходи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері охорони праці, а також забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Робиться висновок про те, якщо міжнародними договором або угодою в яких бере участь Україна встановлено інші правила, ніж ті, які містить законодавство України про працю, застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди. Вказане положення відповідає вимогам статтям 8, 9 Конституції України;

дістали подальшого розвитку:

– класифікація правових норм з охорони праці. Перша з них включає норми централізованого трудового законодавства, які мають загальнодержавний характер та встановлюють мінімальні норми та стандарти щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці при виконанні трудових обов'язків. Друга – виникає із централізованого законодавства, але має свою специфіку, суть якої полягає в практичній конкретизації: при застосуванні засобів та заходів з охорони праці на конкретних підприємствах, установах організаціях. Третя група норм регулює питання охорони праці в певних умовах праці чи щодо конкретного робочого місця, окремого працівника;

– обов'язки роботодавця по забезпеченню функцій системи управління охороною праці (створення відповідних служб, розробка комплексних заходів, виконання профілактичних робіт, впровадження прогресивних технологій, пропаганди безпечних методів організації праці тощо);

– принципи державної політики в галузі охорони праці щодо забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці на підприємствах, установах, організаціях.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки, положення і пропозиції можуть бути використані:

– у науково-дослідній роботі – у подальших наукових дослідженнях з актуальних проблем правового регулювання охорони праці;

– у правотворчій роботі – для удосконалення чинного трудового законодавства України. Рекомендації та пропозиції можуть бути враховані при доопрацюванні та прийнятті нового Трудового кодексу України та нової редакції Закону України «Про охорону праці»;

– у правозастосовчій діяльності – для практичної діяльності судових, прокурорських та профспілкових органів;

– у навчальному процесі – для викладення курсу «Трудове право України», для підготовки монографій, підручників, навчальний посібників, довідникової літератури.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри трудового та господарського права Навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ.

Положення дисертаційної роботи були оприлюднені на науково-практичних конференціях: «Правові засади працевлаштування та зайнятості населення в умовах ринкової економіки» (м. Севастополь, 2011 р.); «Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення» (м. Харків, 2011 р.); «Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ» (м. Харків, 2011 р.); «Сучасна роль права та закону у процесі врегулювання суспільних відносин» (м. Харків, 2012 р.); «Трудове законодавство: шляхи реформування» (м. Харків, 2013 р.).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у десяти публікаціях, з яких у п'яти статтях опубліковано у фахових виданнях, та в п'яти тезах доповідей, за результатами проведення науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінок, з яких 11 сторінок – список використаних джерел, що складається зі 114 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** дисертаційного дослідження обґрунтовується актуальність обраної теми. Характеризується стан її наукової розробки, визначається мета та основні задачі, об'єкт і предмет, методологічні засади. Сформульована наукова новизна, теоретичні та практичні результати, що були одержані автором, а також їх апробація.

Розділ 1 «Правове забезпечення державної політики в реалізації належних, безпечних і здорових умов праці» складається з трьох підрозділів, у яких розглядаються соціально-правова сутність і поняття охорони праці, принципи державної політики в цій галузі, а також дається сучасна характеристика нормативно-правового забезпечення належних, безпечних та здорових умов праці.

У **підрозділі 1.1 «Поняття і соціально-правова характеристика охорони праці в Україні»** присвячений дослідженню поняття охорони праці та забезпечення належних, безпечних та здорових умов праці як важливої соціально-правової проблеми нашої держави.

Проаналізувавши точки зору науковців, автор приходять до висновку, що охорона праці розглядається в широкому і вузькому розумінні цього слова. У широкому значенні цього слова охорона праці це, насамперед, система збереження життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності, що

включає в себе правові, соціально-економічні, лікувально-профілактичні, реабілітаційні та інші заходи.

У вузькому значенні поняття «охорона праці» в трудовому праві розглядається як один з принципів трудового права і правовий інститут; суб'єктивне право працівника на умови праці, що відповідають вимогам безпеки та гігієни в конкретних трудових правовідносинах.

Автор робить висновок про те, що охорона праці як інститут трудового права – це сукупність норм, спрямованих на забезпечення умов праці, безпечних для життя і здоров'я працівників, обов'язкових для виконання роботодавцями. Охорона праці виступає в якості елемента трудових правовідносин, в якому сторони наділені широким колом взаємних прав та обов'язків щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці.

Акцентується увага на тому, що стан охорони праці в державі значною мірою залежить від соціально-економічного стану держави суб'єктів господарювання. На це впливає нормативна база з питань охорони праці.

У підрозділі 1.2 «Принципи державної політики в реалізації належних, безпечних і здорових умов праці» проведено дослідження передбачених ст. 4 Закону України «Про охорону праці» принципів державної політики в галузі охорони праці, які спрямовані на збереження життя і здоров'я працівників. Державна політика в галузі охорони праці спрямована також на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

Основними принципами державної політики в сучасних умовах з охорони праці є: 1) проведення ефективної податкової та митної політики, яка стимулює створення здорових і безпечних умов праці, впровадження безпечних технологій та техніки, засобів захисту; 2) участь держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці; 3) встановлення компенсацій і пільг за роботу у важких, шкідливих і небезпечних умовах праці; 4) захист інтересів працівників, що постраждали від трудового каліцтва, а також членів їхніх сімей.

Робиться висновок про те, що головним завданням з охорони праці нині є теоретична розробка і нормативне закріплення порядку фактичного стану охорони праці на діючих підприємствах, а також правове забезпечення співвідношення розмірів платежів у Фонд соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань з реальним станом охорони праці на суб'єктах господарювання. Вказаний Фонд повинен виконувати роль економічного регулятора по забезпеченню безпеки працівників.

Регулювання відносин у сфері охорони праці потребує законодавчого закріплення обов'язків роботодавця по забезпеченню охорони праці. Для реалізації цього положення є необхідність внесення в діюче законодавство положень, що зобов'язували б власника враховувати пропозиції працівників з питань охорони, порядок інформування роботодавцем працівників про результати розгляду звернень.

Правова складова в системі заходів щодо охорони праці має посідати основне місце, оскільки закріплені правила поведінки покликані зберегти життя та здоров'я працівників.

У підрозділі 1.3 «Характеристика нормативно-правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці» присвячений аналізу сучасного стану нормативно-правового забезпечення належних, безпечних та здорових умов праці.

Автор акцентує увагу на тому, що проголосивши в Конституції України життя і здоров'я людини найвищою соціальною цінністю, гарантувавши їй право на безпечні та здорові умови праці, держава тим самим взяла на себе обов'язок забезпечити громадянам захист їхніх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності. Цей обов'язок полягає в законодавчому закріпленні правових норм, що визначають умови і порядок реалізації конституційного права громадян на здорові та безпечні умови праці, юридичні механізми охорони цього права. Правове врегулювання охорони праці тісно поєднує в собі системи правових норм. Перша система – це норми централізованого трудового законодавства, які носять загальнодержавний характер. Основною їх метою є встановлення мінімальних норм і засобів щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці. Друга система ґрунтується на нормах централізованого законодавства, вона має свою специфіку, сутність якої полягає в практичній конкретизації при застосуванні заходів і засобів з охорони праці на конкретному підприємстві, установі, організації.

На рівні з законодавчими актами Радянського Союзу, які не втратили чинності в Україні, та законодавчими актами України на її території діють міжнародно-правові норми та стандарти у сфері охорони праці, які ратифіковані Україною.

Вступ України до Ради Європи, а в недалекому майбутньому – до Європейського Союзу, лише сприятиме підняттю стандартів і посиленню правового захисту працівників у сфері охорони праці.

Розділ 2 «Правове регулювання системи управління забезпеченням належних, безпечних і здорових умов праці» складається з трьох підрозділів, в яких досліджується суть правового регулювання системи управління охороною праці, правові заходи державних органів та громадського контролю за додержанням законодавства в сфері забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

У підрозділі 2.1 «Поняття і сутність правового регулювання системи управління охороною праці».

Система управління охороною праці на нормативному рівні закріплена в Рекомендаціях щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці, затверджені Державним комітетом України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, розроблених з метою сприяння суб'єкту господарювання щодо досягнення такого рівня охорони праці на виробництві, який відповідає мінімальним вимогам по забезпеченню безпечних та здорових умов праці найманих працівників.

Відповідно до цього, система управління охороною праці визначається як частина загальної системи управління організацією, яка сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві, а також небезпеці для третіх осіб, що виникає у процесі господарювання, і містить у собі комплекс взаємопов'язаних заходів на виконання вимог законодавчих і нормативно-правових актів з охорони праці.

Роботодавець зобов'язаний створити в кожному структурному підрозділі на робочому місці умови праці з урахуванням вимог нормативних актів, а також забезпечити гарантування прав працівників. З цією метою роботодавець зобов'язаний забезпечити функціонування системи управління охороною праці. Для цього він створює необхідні служби і призначає посадових осіб, які забезпечують вирішення питань з охорони праці.

У підрозділі 2.2 «Правові заходи державних органів нагляду та контролю по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці» досліджується забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці як невід'ємної частини державної політики, яка втілюється в діяльність центральних та місцевих органів влади й Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, шляхом здійснення нагляду і контролю за дотриманням законодавства. Для координації і вдосконалення роботи з охорони праці, а також контролю за цією роботою в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади створюються структурні підрозділи з охорони праці. Рішення цих органів є обов'язковими для виконання всіма юридичними і фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю.

Зроблено висновок про те, що законодавство про охорону праці ефективно тоді, коли воно забезпечується дієвими засобами державного примусу, що реалізується шляхом нагляду і контролю з боку державних органів.

Державний нагляд щодо забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці – це діяльність спеціально уповноважених державних органів щодо забезпечення законності в галузі охорони праці, дотримання вимог законодавства з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Під державним контролем по забезпеченню належних, безпечних та здорових умов праці слід розуміти діяльність уповноважених державних органів по аналізу правильності, доцільності та ефективності дотримання суб'єктом господарювання положень і нормативів у сфері охорони праці, а також запобігання та припинення можливих порушень у ній.

Різниця між наглядом і контролем по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці полягає в тому, що в другому випадку контролюючий орган має право втручатися в оперативну діяльність підконтрольного, а також самостійно притягувати винних осіб до юридичної відповідальності. Здійснюючи державний нагляд, державні органи мають право лише вказувати особі на допущені порушення, подати подання щодо їх

усунення, але в їх компетенцію не входить застосування заходів юридичної відповідальності.

Правові заходи державних органів нагляду та контролю по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці поділяються на:

1) загальнодержавні, що поширюються на регулювання всіх суспільних відносин у сфері охорони праці;

2) спеціальні, що поширюються на окремих суб'єктів господарювання.

У підрозділі 2.3 «Громадський контроль за додержанням законодавства в аспекті забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці» аналізується діяльність професійних спілок, їх об'єднань в особі виборних органів і представників. Слід зазначити, що це пов'язане з поступовим заповненням приватним сектором економіки більшості ланок ринку праці; перетворенням колишніх державних підприємств у господарські товариства; недотриманням фінансування установ і організацій, що змушує їх скорочувати чисельність штату працівників, здавати вивільнені приміщення в оренду; перетворенням роботодавця – держави на роботодавця – приватного підприємця. Зазначене не могло негативно вплинути на існуюче соціально-політичне становище професійних спілок: з рушійної сили вони перетворилися на звичайні громадські організації, які «на аркуші» отримали чисельні повноваження, але фактично не мають ніякої влади. Тому закріплення законодавцем можливості здійснення громадського контролю уповноваженою найманими працівниками особою видається дуже актуальним.

На цей час реалізація громадського контролю за додержанням законодавства у сфері забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці здійснюється через соціальний діалог, який слід розуміти як систему взаємовідносин між працівниками та роботодавцями в особі їх уповноважених працівників.

Розділ 3 «Напрямки вдосконалення правового забезпечення підбору належних, безпечних і здорових умов праці в Україні» складається з двох підрозділів, в яких надається порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного законодавства по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці, а також теоретичні висновки та пропозиції щодо впровадження його результатів.

У підрозділі 3.1 «Порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці» присвячений вивченню досвіду міжнародно-правового регулювання охорони праці, що має велике значення для розвитку вітчизняного законодавства у сфері забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці, приведення його у відповідність до світових стандартів. Міжнародні стандарти праці є одним із досягнень сучасної цивілізації, яке відобразило результати діяльності держав по внесенню в ринкову економіку соціальних цінностей. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони праці та трудових відносин – це упорядкована система міжнародних норм та принципів, розроблених на основі взаємних угод між державами, щодо питань, пов'язаних із визнанням та

закріпленням основних прав людини у сфері праці. По суті справи, міжнародними зусиллями створений звід модельних актів з праці, творче освоєння якого є необхідною умовою розробки й удосконалювання будь-якої національної системи трудового права, що прагне відповідати загально-цивілізованим вимогам.

Варто зазначити, що до міжнародних джерел права, які відіграють значну роль у формуванні законодавства з охорони праці, належать Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. і ратифікований УРСР 19 жовтня 1973 р.), Європейська соціальна хартія (підписана 18 жовтня 1961 р. державами-членами Європейського союзу та ратифікована Україною 14 вересня 2006 р.), основний масив конкретних міжнародних стандартів, що детально регламентують безпеку й гігієну праці, міститься в конвенціях і рекомендаціях Міжнародної організації праці.

В європейських країнах охорона праці все частіше тлумачиться як цілісний і комплексний захист життя й здоров'я в процесі праці, незалежно від того, чи впливають шкідливі й небезпечні фактори на зниження професійної здатності до праці. Передбачається, що охорона праці повинна забезпечити не лише тривалу продуктивну трудову діяльність, але й тривале активне життя після її припинення у зв'язку з досягненням певного віку. Відбувся перехід від набору окремих заходів до цілісної концепції забезпечення здорових і безпечних умов праці. Основними характеристиками цієї концепції стали комплексність і системність підходу, акцент на превентивні заходи, гнучкість і персоніфікація впливу, співробітництво всіх зацікавлених сторін.

У підрозділі 3.2 *«Теоретичні підходи до сучасної національної концепції правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці»* розглянуті нормативно-правові підходи до охорони праці в Україні з часу проголошення Незалежності, та висунуті пропозиції щодо сучасної концепції правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці у зв'язку зі становленням ринкових відносин, з втратою державою функції єдиного роботодавця та із зобов'язанням України адаптувати своє законодавство до європейських стандартів у сфері охорони праці. На стан охорони праці найбільш негативно впливають фінансові проблеми, які зумовлюють незадовільні умови праці на виробництві; недостатнє забезпечення працюючих засобами індивідуального і колективного захисту; недостатній рівень підготовки працюючих і фахівців з питань охорони праці; відсутність впровадження в необхідному обсязі науково-технічних розробок у сфері охорони праці; недостатню організацію роботи з інформаційного забезпечення охорони праці.

Концептуальні положення щодо поліпшення стану охорони праці ґрунтуються на аналізі сучасних тенденцій науково-технічного прогресу, а також змін у системі державного управління та форм власності, і полягають у:

створенні дієвих механізмів захисту прав працюючих, визначених законодавством про охорону праці; розробленні механізму формування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, спрямованих на забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці; використанні результатів міжнародного співробітництва щодо питань поліпшення охорони праці та її нормативно-правової і матеріально-технічної бази.

Саме власник суб'єкта господарювання повинен створити належні, безпечні і здорові умови праці, розуміючи те, що охорона праці є запорукою добробуту та подальшого економічного зростання його справи, а впровадження на підприємстві системи управління охороною праці – це великий крок до культури виробництва.

ВИСНОВКИ

У дисертації сформульовано найважливіші теоретичні та практичні результати дослідження теоретичних засад правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні, зокрема, відзначається, що:

1. Охорона праці є основним соціальним призначенням трудового права, її роль значно зростає в умовах ринкових відносин, оскільки засоби виробництва знаходяться не тільки у державному, але і у приватному секторі виробництва. Працівник є стороною, економічно слабшою в трудових правовідносинах, тому він потребує більшого піклування щодо збереження його здоров'я і високого рівня працездатності. Враховуючи ті обставини, що сучасне виробництво ґрунтується на застосуванні складної техніки, машин, устаткування та певних технологій, виробниче середовище стає дедалі агресивнішим відносно працівника, збільшується ризик отримати травму або захворіти під час взаємодії із засобами і компонентами виробництва, а це означає, що працівник потребує відповідних заходів і засобів по збереженню життя та здоров'я.

2. Правове значення охорони праці полягає в тому, що правові норми з охорони праці дають змогу: а) працювати за здібностями (з урахуванням умов праці, фізіологічних особливостей працюючих жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю тощо); б) визначити правовий статус працівника, включаючи право на охорону праці, його гарантії та захист; в) затвердити охорону праці як важливий елемент трудових правовідносин працівника і роботодавця по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці. В цьому сенсі охорона праці розглядається в широкому і вузькому значенні цього терміна. В широкому значенні – це збереження життя і здоров'я працівників в процесі трудової діяльності, що включає правові, соціально-економічні, лікувально-профілактичні, реабілітаційні та інші заходи. У вузькому значенні термін «охорона праці» означає конкретний правовий інститут, який об'єднує норми, безпосередньо спрямовані на повне забезпечення умов праці, які є безпечними для життя і здоров'я працівників. В правовому інституті охорони праці конкретизується реалізація

конституційного права працівника на належні, безпечні та здорові умови праці.

3. Основними принципами державної політики у сфері охорони праці за ринкової економіки повинні бути: 1) проведення ефективної податкової політики, яка стимулює роботодавця до створення здорових і безпечних умов праці; впровадження безпечної техніки і технологій, засобів індивідуального і колективного захисту; 2) участь держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці; 3) встановлення компенсацій і пільг за роботу у важких, шкідливих і небезпечних умовах праці, які не можуть бути усунені в умовах сучасного технічного рівня виробництва і організації праці; 4) захист інтересів працівників, що постраждали від трудового каліцтва, а також членів їхніх сімей.

Необхідним є виділити такі заходи державної політики в реалізації належних, безпечних і здорових умов праці:

а) соціально-економічні заходи, які передбачають використання економічних методів управління охороною праці та охоплюють:

– обов'язкове соціальне страхування працівників від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

– пільги і компенсації за роботу в шкідливих і небезпечних умовах праці;

б) організаційно-технічні заходи, спрямовані на забезпечення такого рівня організації праці та таких інженерно-технічних рішень з безпеки праці, які б унеможливили вплив шкідливих та небезпечних виробничих чинників на працівників під час виконання ними трудової діяльності;

в) санітарно-гігієнічні заходи, які передбачають проведення наукових досліджень щодо впливу виробничих чинників на здоров'я людини та встановлення їх граничнодопустимих рівнів на робочих місцях, а також проведення лабораторних досліджень з метою встановлення відповідності умов праці на робочих місцях вимогам нормативних актів з питань охорони праці;

г) лікувально-профілактичні заходи, які передбачають обов'язкове проходження попереднього та періодичних медичних оглядів для певних категорій працівників з метою збереження їхнього здоров'я чи здоров'я людей, які контактують з ними, а також особливі вимоги до охорони праці жінок, неповнолітніх осіб та інвалідів.

4. Враховуючи конституційну вимогу про те, що кожен працівник має право на належні, безпечні і здорові умови праці, чинне законодавство України про працю не лише розширює свої межі за кількісним складом норм і правил з охорони праці, але й спрямовує зусилля на суто якісний зміст його правового регулювання.

Мета законодавства у сфері охорони праці – створення таких умов праці, які будуть не тільки сприяти, а й гарантувати збереження життя і здоров'я працівників у процесі їхньої трудової діяльності. Для цього й потрібен правовий механізм, за допомогою якого буде впроваджуватися в життя весь комплекс заходів щодо створення умов праці, які відповідатимуть вимогам збереження життя та здоров'я працівників.

5. Правове регулювання охорони праці охоплює розробку і прийняття загальних норм охорони праці, правил техніки безпеки і виробничої санітарії, проведення профілактичних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов праці, що попереджують виробничий травматизм та професійні захворювання; систематичне поліпшення і оздоровлення умов праці безпосередньо за участі трудових колективів; розробку додаткових заходів щодо охорони праці окремих категорій працівників: жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю та інших.

6. Забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці є невід'ємною частиною державної політики, тому в умовах ринкової економіки важливого значення набуває державний нагляд і контроль за станом охорони праці.

Державний нагляд по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці – це діяльність спеціально уповноважених державних органів щодо забезпечення законності в галузі охорони праці, дотримання вимог законодавства з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Під державним контролем по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці слід розуміти діяльність уповноважених державних органів по аналізу правильності, доцільності та ефективності дотримання суб'єктом господарювання положень та нормативів у сфері охорони праці, а також запобігання та припинення можливих порушень у цій сфері.

Громадський контроль за забезпеченням належних, безпечних і здорових умов праці здійснюють: 1) професійні спілки, що діють на підприємствах; 2) уповноважена найманими працівниками особа, в разі відсутності на підприємстві професійної спілки. Враховуючи ті обставини, що значна частина ринку праці поступово заповнюється приватним сектором економіки, закріплення законодавцем можливості здійснення громадського контролю уповноваженою найманими працівниками особою на цей час видається дуже доречним.

Реалізація громадського контролю за додержанням законодавства по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці в основному здійснюється через соціальний діалог.

7. Проблеми охорони праці в сучасному міжнародному праві набувають все більшої актуальності. Це обумовлено як ствердженням ідеології соціальної державності й ростом гуманізму, так і збільшенням потенційно небезпечних виробничих факторів. Тому законодавство про безпеку і гігієну праці активно впроваджується у країнах, що мають розвинутий промисловий потенціал. Відбувся перехід від набору окремих заходів до цілісної концепції забезпечення здорових і безпечних умов праці.

8. Слід констатувати, що в західних країнах у сфері охорони праці намітилася низка нових тенденцій: 1) збільшилося число країн, де передбачене створення служб з виробничої санітарії, призначення заводських лікарів. У більшості розвинених країн служба охорони здоров'я фінансується за рахунок роботодавця, хоча в деяких із них фінансування здійснюється безпосередньо державою або через соціальне страхування; 2) нововведенням у законодавстві

стали приписи про створення на великих і середніх підприємствах комітетів з техніки безпеки і виробничої санітарії, сформованих на двосторонній основі з представників роботодавця і працівників. Новим явищем у країнах Заходу стала поява законодавства та норм колективних договорів про встановлення пільг з охорони праці літніх працівників (осіб передпенсійного віку, що мають тривалий виробничий стаж).

9. Важливе місце у сфері забезпечення безпечних і здорових умов праці в країнах Європейського Союзу посідають організації трудящих (найчастіше – це профспілкові організації). Слід зазначити, що функції та повноваження організацій трудящих у питаннях охорони праці різних європейських країн розрізняються за трьома основними моментами: право на одержання інформації і надання консультацій, право стежити за дотриманням норм в галузі безпеки і гігієни праці як в середині, так і поза підприємством, право накладати заборону або відмовлятися від згоди на рішення, прийняті роботодавцем у цій галузі.

10. Теоретичні підходи до охорони праці в Україні обумовлені низкою внутрішніх та зовнішніх чинників. Серед внутрішніх чинників слід виділити насамперед той факт, що держава перестала бути єдиним роботодавцем, а вага приватного сектора постійного зростає. Що стосується зовнішнього чинника, то він пов'язаний із зобов'язанням України адаптувати своє законодавство у сфері охорони праці до відповідного законодавства Євросоюзу.

11. В умовах ринкових відносин державне управління охороною праці не може бути достатньо ефективним без використання економічних стимулів. У зв'язку з цим актуальним завданням сьогодення є теоретична розробка і нормативне закріплення порядку визначення фактичного стану охорони праці на діючих підприємствах, а також правове забезпечення співвідношення розмірів платежів у фонд соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань з реальним станом охорони праці на підприємствах з цією метою, щоб названий фонд виконував роль економічного стимулу по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці.

Стан охорони праці в державі багато в чому залежить від соціально-економічної ситуації в країні. В сучасних умовах соціально-економічна ситуація в Україні характеризується недостатнім фінансуванням охорони праці як з боку держави, так і з боку власників недержавного сектора економіки. Нині в Україні повинен запрацювати механізм економічної зацікавленості власників підприємств усіх форм власності у створенні на виробництві безпечних умов праці. Від цього виграють і працівники, і власники підприємств, і держава в цілому, оскільки дешевше запобігти аварії, ніж ліквідувати її наслідки. Насамперед це має проявлятися в таких напрямках діяльності: приведення у відповідність до діючих законів норм підзаконних нормативних актів; усунення розпорошеності уповноважених державних органів щодо здійснення нагляду та контролю за охороною праці; розробка системи ефективного управління охороною праці на підприємстві; підготовка більшої кількості інспекторів з охорони праці; розробка заходів добровільної

зацікавленості власників у забезпеченні належних та здорових умов праці; стимулювання працівників реалізовувати надане їм право на відмову працювати у неналежних умовах праці.

В Україні виникла необхідність здійснення ревізії законодавства з охорони праці з метою його упорядкування та змістовного наповнення з урахуванням забезпечення податкових пільг на засоби, які спрямовані на оздоровлення умов праці, враховуючи при цьому диференціювання страхових внесків залежно від частоти і тяжкості травматизму і професійних захворювань, а також впровадження санкцій за бездіяльність власників щодо поліпшення умов праці. Концептуальними засадами реалізації права на належні, безпечні і здорові умови праці є: створення дієвих механізмів захисту прав працюючих, розроблення механізму формування пріоритетних напрямів науки та техніки з питань охорони праці у забезпеченні конкурентоспроможності науково-технічних розробок та їх відповідності світовому рівню; максимальне використання досягнень вітчизняної та світової науки, її нормативно-правової і матеріально-технічної бази.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Чудовський В. І. Охорона праці як національна проблема держави в умовах ринкових відносин / В. І. Чудовський // Право і безпека. – 2011. – № 3 (40). – С. 259–263.

2. Чудовський В. І. Громадський контроль за додержанням законодавства по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці / В. І. Чудовський // Форум права – 2011. – № 4. – С. 807–813 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/index.htm>.

3. Чудовський В. І. Система управління охороною праці в сучасних умовах господарювання / В. І. Чудовський // Право і безпека. – 2012. – № 1 (43). – С. 237–242.

4. Чудовський В. І. Сучасне визначення системи управління охороною праці / В. І. Чудовський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – 2013. – Випуск 21. – Частина II. – Том 2. – С. 78–80.

5. Чудовський В. І. Поняття і відмінність державного контролю та нагляду по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці в Україні / В. І. Чудовський // Актуальні проблеми права: теорія і практика: збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 26. – С. 581–587.

6. Чудовський В. І. Належне нормативно-правове забезпечення охорони праці як важливий чинник реалізації суб'єктивного права на працю / В. І. Чудовський // Правові засади працевлаштування та зайнятості населення в умовах ринкової економіки: матеріали науково-практичної конференції (м. Севастополь, 19–21 травня 2011 р.). – Севастополь : Українська асоціація

фахівців трудового права, Севастопольський інститут банківської справи Української академії банківської справи НБУ. – 2011. – С. 175–177.

7. Чудовський В. І. Правові засади організації громадського контролю за забезпеченням належних, безпечних і здорових умов праці / В. І. Чудовський // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доповідей та наукових повідомлень учасників III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 7–8 жовтня 2011 р.). – Х. : Кросроуд, 2011. – С. 406–409.

8. Чудовський В. І. Сучасні проблеми у сфері правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці / В. І. Чудовський // Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 25 листопада 2011 р.). – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2011. – С. 227–230.

9. Чудовський В. І. Виробничі фактори як елемент забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці на виробництві / В. І. Чудовський // Сучасна роль права та закону у процесі врегулювання суспільних відносин: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8–9 грудня 2012 р.): у 2-х т. – Х. : ГО «Асоціація аспірантів-юристів». – 2012. – Т. 2. – С. 41–44.

10. Чудовський В. І. Колективний договір як локальна нормативна угода по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці / В. І. Чудовський // Трудове законодавство: шляхи реформування: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 12 квітня 2013 р.). – Х. : ХНУВС, 2013. – С. 203–207.

АНОТАЦІЯ

Чудовський В. І. Теоретичні засади правового забезпечення регулювання належних, безпечних і здорових умов праці в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України. – Київ, 2013.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню теоретичних засад правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні. В роботі розкривається та обґрунтовується правове забезпечення державної політики у створенні належних умов праці, механізм економічної зацікавленості власника у створенні на виробництві безпечних умов праці, правове регулювання системи управління охороною праці, та окреслюються напрями вдосконалення правового забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці в Україні, запропоновані у правовому і соціально-економічному аспектах.

Доведено, що забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці є невід'ємною частиною державної політики в галузі праці, саме тому в умовах ринкової економіки важливого значення набуває державний нагляд і контроль за станом охорони праці.

Розглянуто форми співробітництва у межах соціального партнерства, які пронизують соціально-економічні відносини, в тому числі відносини з охорони праці, від національного рівня до конкретного роботодавця. Доведена необхідність здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства по забезпеченню належних, безпечних і здорових умов праці.

Ключові слова: правове забезпечення, охорона праці, безпечні умови праці, державний нагляд, громадський контроль.

АННОТАЦІЯ

Чудовский В.И. Теоретические основы правового обеспечения регулирования надлежащих, безопасных и здоровых условий труда в Украине. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.05 – трудовое право; право социального обеспечения. – Институт государства и права им. В. М. Корецкого Национальной академии наук Украины. – Киев, 2013.

Диссертация посвящена комплексному исследованию теоретических основ правового обеспечения надлежащих, безопасных и здоровых условий труда в Украине. Рассматривается и обосновывается правовое обеспечение государственной политики в создании надлежащих условий труда, механизм экономической заинтересованности собственника в создании на производстве безопасных условий труда, правовое регулирование системы управления охраной труда, а также предлагаются направления усовершенствования правового обеспечения надлежащих, безопасных и здоровых условий труда в Украине, которые предложены как в правовом, так и в социально-экономическом аспектах.

Доказано, что обеспечение надлежащих, безопасных и здоровых условий труда является неотъемлемой частью государственной политики в сфере труда, и именно поэтому в условиях рыночной экономики особое значение приобретает государственный надзор и контроль за состоянием охраны труда.

Рассмотрены формы сотрудничества в рамках социального партнерства, которые пронизывают социально-экономические отношения, в том числе отношения по охране труда, от национального уровня до конкретного работодателя. Доказана необходимость осуществления общественного контроля соблюдения законодательства по обеспечению надлежащих, безопасных и здоровых условий труда.

Изучены внутренние и внешние факторы, влияющие на уровень охраны труда в Украине. К основным из них можно отнести то, что государство перестало быть единственным работодателем, а доля частного сектора

экономики постоянно растет. Кроме того, Украина обязана адаптировать свое законодательство в сфере труда к соответствующему законодательству Евросоюза. В связи с этим необходимо разрабатывать действенные механизмы формирования приоритетных направлений науки и техники в сфере охраны труда, обеспечивать конкурентоспособность научно-технических разработок и их соответствие мировому уровню. Поэтому возникает реальная необходимость провести ревизию действующего законодательства в области охраны труда, внедрения налоговых льгот и оказания другой финансовой поддержки для предприятий с целью создания на них надлежащих, безопасных и здоровых условий труда.

Ключевые слова: правовое обеспечение, охрана труда, безопасные условия труда, государственный надзор, общественный контроль.

SUMMARY

Chudovskiy V.I. Theoretical Grounds of Adequate, Safe and Healthy Working Conditions' Legal Guaranteeing in Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a candidate's degree by specialty 12.00.05 – labor law; social guaranteeing law. – V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2013.

Thesis is devoted to the complex study of theoretical grounds of adequate, safe and healthy working conditions' legal guaranteeing in Ukraine. Legal guaranteeing of the state policy in creating proper working conditions, of the mechanism of owner's economical interest in creating safe working conditions at an enterprise, of the labor protection's managing system are disclosed and grounded in the thesis. The ways of improving legal guaranteeing of adequate, safe and healthy working conditions in Ukraine are suggested. These conditions are suggested both in legal and socio-economic aspects.

It is proved that guaranteeing adequate, safe and healthy working conditions is an integral part of the state policy in the field of labor. This is the reason that state supervision and control over labor protection have important meaning in the market economy.

Forms of cooperation within social partnerships that go through social and economic relations, including labor protection relations beginning from the national level to a specific employer are considered. The necessity of public control over legislation observance to guarantee adequate, safe and healthy working conditions is proved.

Key words: legal guaranteeing, labor protection, safe working conditions, state supervision, public control.

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 11.09.2013. Замовлення 117.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.

«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (068) 126-49-26
E-mail: lesya3000@ukr.net